

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS BESLUT

Mål nr
3575–3581-19

meddelat i Stockholm den 7 april 2020

KLAGANDE

Telgias Salonger AB, 556867-5515

Ombud: Advokat Anders Göran Ryberg
Juristhuset-Lawhouse Advokatfirman Sjöström AB
Box 2106
103 13 Stockholm

MOTPART

Skatteverket
171 94 Solna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 8 maj 2019 i mål nr 1618–1624-18

SAKEN

Inkomstskatt m.m.

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att AA var jävig när hon deltog i det slutliga avgörandet av målen i kammarrätten.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd i målen i de delar som förklarats vilande samt undanröjer kammarrättens dom och visar målen åter till kammarrätten för ny prövning.

Dok.Id 213848

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

BESLUT

Mål nr
3575–3581-19

Högsta förvaltningsdomstolen beviljar Telgias Salonger AB ersättning för kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen med 25 000 kr.

BAKGRUND

1. Domstolar ska i sin verksamhet iaktta saklighet och opartiskhet. Om det föreligger någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till en domares opartiskhet i ett mål är domaren jävig att handlägga målet.
2. Telgias Salonger AB bedriver restaurang- och nattklubsverksamhet. Under beskattningsåren 2013 och 2014 kostnadsförde bolaget fakturor från ett antal företag avseende inhyrd bevakningspersonal. Bolaget gjorde även avdrag för ingående mervärdesskatt för dessa fakturor.
3. Skatteverket beslutade bl.a. att inte medge avdrag för inhyrd personal och för ingående mervärdesskatt, höja bolagets underlag för arbetsgivaravgifter samt påföra skattetillägg. Både Förvaltningsrätten i Stockholm och Kammarrätten i Stockholm avslog bolagets överklaganden.
4. Kammarrättsrådet AA deltog i det slutliga avgörandet av målen. Hon hade vid tidpunkten för avgörandet fått en anställning som sektionschef vid Skatteverkets rättsavdelning, beviljats tjänstledighet från kammarrätten och skulle tillträda sin nya anställning några veckor senare. Med anledning av sin nya anställning hade hon med rättens ordförande diskuterat frågan om hon kunde fortsätta att delta i handläggningen av målen och bedömningen hade gjorts att det saknades skäl för att hon skulle avstå från att delta i det slutliga avgörandet.
5. Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat prövningstillstånd såvitt avser frågan om det förelegat jäv för en av ledamöterna i kammarrätten. Frågan om meddelande av prövningstillstånd i målen i övrigt har förklarats vilande.

BESLUT

Mål nr
3575–3581-19

YRKANDEN M.M.

6. *Telgias Salonger AB* yrkar att bli beskattat i enlighet med ingivna deklARATIONER. Bolaget yrkar även ersättning för sina kostnader i förvaltningsrätten, kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen samt anför följande.
7. När kammarrätten meddelade dom hade AA fått en hög och kvalificerad tjänst som sektionschef vid Skatteverket. Hennes deltagande i det slutliga avgörandet rubbar objektivt sett förtroendet för hennes opartiskhet i målen och innebär en kränkning av rätten till prövning av en opartisk domstol enligt artikel 6.1 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, EKMR. Därtill kommer att kammarrättens sammansättning på goda grunder kan antas ha påverkat utgången i målen.
8. *Skatteverket* anser att det inte förelegat jäv och anför följande.
9. AA har haft en obruten fullmaktsgrundad anställning och således haft domstolsväsendet som arbetsgivare såväl före som efter det att den överklagade domen meddelades. Omständigheterna skiljer sig därmed från tidigare praxis som gäller anställda vid myndigheter utanför domstolsväsendet, vilka med fortsatt sådan anställning tillfälligt adjungerats som ledamöter i domstol.
10. När domen meddelades var hon inte föremål för något ansöknings- eller prövningsförfarande. Den kommande anställningen hos Skatteverket var beslutad och hennes sökta tjänstledighet beviljad. Hon var således oberoende i förhållande till parter och arbetsgivare.
11. Att en domare som har fått en ny anställning under sin kvarvarande anställningstid deltar i alla slags avgöranden kan inte objektivt sett bedömas rubba förtroendet för domstolen och domaren. För en annan bedömning i ett visst fall måste det finnas en konkret länk eller koppling mellan målens avgörande och den beslutade kommande anställningen.

BESLUT

Mål nr
3575–3581-19

12. *Presidenten* i Kammarrätten i Stockholm anser att jäv inte har förelegat.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målen

13. Frågan i målen är om en domare som fått anställning hos Skatteverket är jävig att delta i det slutliga avgörandet av ett mål som Skatteverket är part i.

Rättslig reglering m.m.

14. Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska domstolar i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.
15. I 41 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) hänvisas angående jäv till 4 kap. rättegångsbalken. Enligt generalklausulen i 4 kap. 13 § 10 är en domare jävig att handlägga ett mål om det föreligger någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i målet.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Det har förelegat jäv för en domare i kammarrätten

16. Syftet med bestämmelserna om jäv är att säkerställa allmänhetens förtroende för domstolarna genom att utesluta domare från handläggningen av ett mål i vilket hans eller hennes förhållande till parten eller saken är sådant att det kan innebära fara för partiskhet. Bestämmelserna om jäv, särskilt generalklausulen, ska tolkas och tillämpas i ljuset av EKMR och dess krav på att var och en har rätt att få sin sak prövad i en opartisk och oberoende domstol.

BESLUT

Mål nr
3575–3581-19

17. I rättstillämpningen skiljer man mellan subjektiv och objektiv opartiskhet hos domstolen. Med subjektiv opartiskhet menas att en domare rent faktiskt inte har en förutfattad mening eller en önskan att främja den ena partens intressen. Med objektiv opartiskhet avses i stället att det finns garantier för att varje legitim tvivel i detta hänseende kan uteslutas. För att avgöra om det föreligger objektiv opartiskhet måste ställning tas till om det finns en rimlig grund för en objektiv iakttagare att befara en partisk hållning hos domaren. (Jfr RÅ 2009 ref. 8, HFD 2011 ref. 14 och NJA 2014 s. 482 samt Europadomstolens avgöranden den 17 juni 2003 i målet Pescador Valero mot Spanien, punkterna 21 och 23, och den 9 november 2006 i målet Sacilor-Lormines mot Frankrike, punkterna 60 och 63.)
18. Av rättspraxis framgår att den omständigheten att en person är tjänstledig från en anställning utanför domstolsväsendet för att tjänstgöra som adjungerad domare i domstol, kan medföra att han eller hon är jävig i ett mål där den ordinarie arbetsgivaren är part (HFD 2011 ref. 15 och NJA 2014 s. 482).
19. Bestämmelsen i 4 kap. 13 § 10 rättegångsbalken innebär dock inte att jäv ska anses föreligga i varje situation när en ledamot av domstolen har eller har fått anställning hos en myndighet som uppträder som part i målet. Vid bedömningen av huruvida jäv på grund av själva anställningsförhållandet föreligger måste man pröva i vilken mån förhållandena i det enskilda fallet är ägnade att rubba förtroendet för domarens opartiskhet och oberoende (RÅ 2009 ref. 8 och NJA 2014 s. 482).
20. Det har inte framkommit något som tyder på att partiskhet i subjektiv bemärkelse har förelegat hos AA. Emellertid hade hon fått anställning som sektionschef vid Skatteverkets rättsavdelning när hon deltog i målens slutliga avgörande i kammarrätten. Detta utgör sådana särskilda omständigheter som är ägnade att rubba förtroendet för hennes oberoende och opartiskhet. Jäv har därmed förelegat enligt 41 § förvaltningsprocesslagen jämfört med 4 kap. 13 § 10 rättegångsbalken.

BESLUT

Mål nr
3575–3581-19

Domen ska undanröjas och målen visas åter till kammarrätten

21. Förvaltningsprocesslagen innehåller inte några regler om hur domstolen ska förfara när det framkommit att det förelegat jäv i en underinstans. Däremot finns det bestämmelser i rättegångsbalken som föreskriver att om en part i samband med överklagande av en dom för talan om jäv ska hovrätten respektive Högsta domstolen undanröja den överklagade domen om domstolen anser att det förelegat jäv i underinstansen (50 kap. 27 §, 51 kap. 27 § och 55 kap. 15 § andra stycket). Bestämmelserna innebär således ett obligatoriskt undanröjande i de fall det förelegat jäv i underinstansen.
22. Även om rättegångsbalkens regler i många fall kan tjäna till ledning i frågor som är oreglerade i förvaltningsprocesslagen är bestämmelserna varken direkt eller analogt tillämpliga i förvaltningsprocessen. I vissa fall motiverar skillnaderna i t.ex. tvistemålsprocessens och förvaltningsprocessens uppbyggnad och karaktär att en åtskillnad görs mellan de olika domstolsslagen (jfr t.ex. RÅ 2006 ref. 82).
23. När det gäller domarjäv finns det emellertid inte något sakligt skäl att göra skillnad mellan förvaltningsdomstolar och allmänna domstolar. Det är samma jävsbestämmelser som är tillämpliga och intresset av att domstolens opartiskhet inte ska kunna ifrågasättas gör sig lika starkt gällande i förvaltningsprocessen som i processen i allmän domstol. Grunderna för rättegångsbalkens regler om domarjäv bör således tillämpas även i förvaltningsprocessen.
24. Den omständigheten att det förelegat jäv är ett sådant fel som medför att kammarrättens dom ska undanröjas. Målen bör visas åter till kammarrätten för ny prövning.

Ersättning för kostnader

25. Bolaget begär ersättning för ombudskostnader med 119 900 kr i Högsta förvaltningsdomstolen. Kostnaderna avser arvode för 54 timmar och 30 minuters arbete

BESLUT

Mål nr
3575–3581-19

med en timkostnad om 2 200 kr. Skatteverket anför att 25 000 kr kan beräknas som skälig ersättning.

26. Bolaget har fått bifall till sin jävsinvändning. I den delen avser målen också en fråga av betydelse för rättstillämpningen. Bolaget har därför enligt 43 kap. 1 § första stycket 1 och 2 skatteförfarandelagen (2011:1244) rätt till skälig ersättning för sina kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen.
27. Den uppgivna timkostnaden kan godtas. När det gäller tidsåtgången kan konstateras att målen i Högsta förvaltningsdomstolen gäller en begränsad rättsfråga, nämligen om det förelegat jäv i kammarrätten. Av kostnadsspecifikationen framgår att mycket arbete har lagts ner på frågor som inte avser jävsfrågan. Inlagorna innehåller vidare en hel del upprepningar och sammanfattningar av vad som tidigare anförts.
28. Vid en sammantagen bedömning får bolaget anses tillgodosett med skäliga 25 000 kr för i Högsta förvaltningsdomstolen nedlagt arbete.

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Margit Knutsson, Svante O. Johansson, Leif Gäverth och Kristina Svahn Starrsjö.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Anna Rydebjörk.